

Predátorské časopisy ničí vědu

■ Vědci z ekonomického ústavu **CERGE-EI** připravili velkou studii, která dokazuje, jak predátorské žurnály (otiskující za peníze i odpadkovou vědu) pronikají do uznávané databáze článků **Scopus**.

■ Češi jako první na světě vytvořili seznam podezřelých časopisů z tzv. **Bealova indexu**, jimž se podařilo projít do této databáze, dle které se posuzují publikační aktivity a někde se i za „body“ vyplácejí peníze.

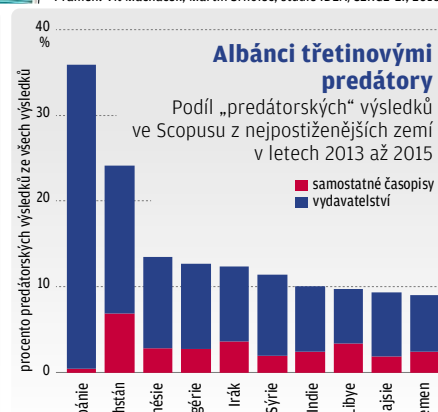
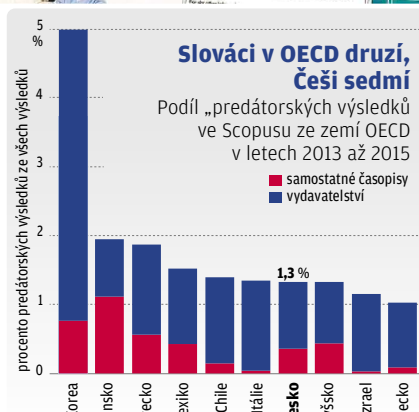
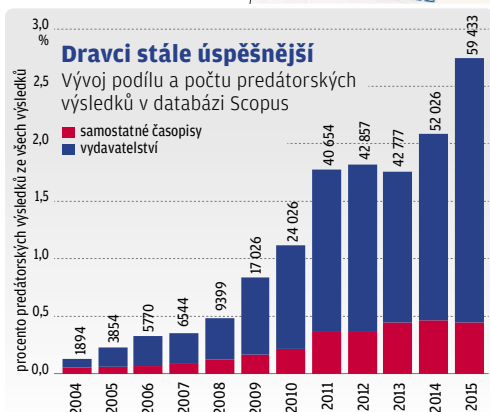
Nejoblíbenější „predátoři“ Čechů

Predátorské časopisy ve Scopusu s největším počtem výstupů z ČR v letech 2013 až 2015

1. **International Journal of Electrochemical Science** (Srbsko, poplatek za publikaci 500 eur) **115** výstupů
2. **International Journal of Mathematical Models and Methods in Applied Sciences** (Řecko, poplatek 600 eur) **78** výstupů
3. **Actual Problems of Economics** (Ukrajina, poplatek až 300 USD) **56** výstupů

Pramen: Vít Macháček, Martin Srholec, studie IDEA/CERGE-EI, 2016

FOTO: ARCHIV // KOLODZ ŠIMON / LN

Predátoři rádi hlavně v Albánii

Ani renomované vědecké databáze už nejsou vůči nástupu tzv. predátorských časopisů imunní. **Česko je ze zemí OECD sedmě nejhorší**, leč podíl pochybných studií činí 1,3 procenta. V Albánii je pak podezřelá celá třetina.

MARTIN RYCHLÍK

PRAHA Loni z toho bylo pozdvižení. Vyšlo najevo, že Wadim Strielkowski z Fakulty sociálních věd Univerzity Karlovy si nejspíše pragmaticky vybíral časopisy, jež jsou čím dál známější coby „predátorské“, ale zároveň pronikly i do uznávané databáze **Scopus**.

Tento ekonom tak opublikoval studie v žurnálech věnovaných energetice, zemědělství i aplikované matematice, které pouze předstírají recenzní řízení; parazitují na tzv. *open access* modelu a za peníze otisknou prakticky cokoliv. I bludy. Jen v loňském roce Strielkowski vydal 33 studií a cel-

kem je autorem 91 článků od medicíny po inženýrství! Na kauzu upozornily LN a týdeník Euro.

Jiný profesor, René Kizek z Mendelovy univerzity, má v téže indexující databázi 590 výsledků, přičemž v roce 2013 byl spoluautorem 85 prací, což je pro většinu vědců nepředstavitelné.

Bohužel řada z jeho článků vyšla v časopisech, které jsou na seznamu slavného lovce predátorů Jeffrey Bealla, jenž eviduje pochybná vydavatelství a časopisy.

Na Bealově seznamu

Právě Bealova „indexu podezřelých“ v kombinaci s identifikátory (ISSN) využili vědci z pražského ústavu CERGE-EI, kteří na dnešní konferenci zveřejnili studii s mezinárodním významem.

Jako první na světě totiž zmapovali pronikání podvodných časopisů za bariéru: do databáze **Scopus**, která má být (podobně jako další *Web of Science*) garantem vědeckosti časopisů, jež stojí za to sledovat. Problém je v tom, že některé národní systémy hodnocení vědy automaticky přepočítáva-

„Za tímto fenoménem je touha publikovat snadno, rychle a hodně – ve snaze dobrat se vysokého počtu publikací,“ říká expert Daniel Münich

”

ji výstupy z databázi na body a peníze. Každý článek, jakkoliv by byl špatný, je honorován – i v případě pár set textů z ČR pak jde o několik desítek milionů korun.

„Celosvětově je predátorské publikování na vzestupu. Ještě před pěti lety byl tento fenomén zanedbatelný. V roce 2015 se však z predátorských časopisů do **Scopusu** dostalo bezmála šedesát tisíc výsledků, což odpovídá téměř třem procentům ze všech indexo-

vaných výsledků. Zhruba každý šestatřicátý výsledek ve **Scopusu** je už v dnešní době podezřelý z predátorského původu,“ řekl LN Martin Srholec, jeden z dvou autorů nové studie. Pro srovnání: v roce 2004 to byly jenom dva tisíce pochybných článků čili pouhé promile z celkového objemu.

„Naše studie je originální svým záběrem, povedlo se nám zjistit řadu údajů o časopisech a vydavatelstvích – od původu autorů až po sídlo vydavatele. Díky tomu se podařilo vytvořit dataset, který je ve světovém měřítku unikátní, a jsme schopni říci, v jakých zemích se jedná o pouze drobný problém týkající se několika málo jedinců a kde se jedná o skutečně systémový problém,“ vysvětluje druhý z autorů Vít Macháček.

Skryté potíže má patrně Jižní Korea, inovační líder, který ale vykazuje z vyspělých zemí OECD nejhorší podíl predátorských publikací – pět procent! Druzí jsou Slováci s takřka dvěma procenty pochybných studií ve **Scopusu**, třetí Turci... a sedmí Češi s problematickými 1,3 procenty výstupů.

„Rád bych zmínil zděšení – v Česku i na Slovensku je sice výskyt vůči zemím OECD nadprůměrný, mluvíme ale o rozdílu v řádech desetin procenta. Naopak vůči rozvojovému světu je rozdíl diametrální. Predátorské časopisy tam běžně přesahují více než deset procent ze všech výsledků nahlášených tannými vědeckými pracovišti,“ dodává Macháček.

Nejvážnější situace je v albánské vědě, neboť třetina odevzdaných studií pochází z Beallem podezřívávaných časopisů. Kazachstán vykazuje čtvrtinu plevelných výstupů, podíl nad deset procent mají i možní kujoni z Indonésie.

Autoři upozorňují, že ne všichni vydavatelství eviduje Beall právem; kontroverze vzbuzuje zařazení časopisů *Frontiers*. „Anglická verze naší studie bude zveřejněna do konce listopadu, doufáme v mezinárodní ohlas. Plánujeme napsat i příspěvek do komentářové části časopisu *Nature* a rozpracovat studii do většího článku v respektovaném vědeckém časopise,“ plánuje Srholec. Není divu: predátorství je extra žhavé téma.